

HandläggareViggo Norrby
Telefon: 08-508 28 949**Till**Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2023-05-23, p. 12

Samråd detaljplan för Skärgårdsskogen, Skarpnäcks Gård 1:1 i stadsdelen Skarpnäcks gård i Stockholm

Remiss från stadsbyggnadskontoret S-Dp 2020-05812

Förvaltningens förslag till beslut

1) Miljö- och hälsoskyddsnämnden har följande synpunkter på planförslaget:

- Planförslaget bör ta större hänsyn till naturmark som enligt naturvärdesinventeringen (NVI) har *Högt* och *Påtagligt* naturvärde. Lokalisering och omfattning av bebyggelse och gator kan behöva ses över.
- Fler skyddsvärda träd bör sparas och skyddas i plankartan
- De skyddsåtgärder för naturvårdsarter som föreslås i NVI och MKB bör inarbetas i planen
- Parkeringshusets lokalisering och utformning bör omarbetas i syfte att minska negativ påverkan på naturvärden
- Ytterligare provtagning av markföroreningar behöver utföras, inklusive provtagning av förekomst av klorerade lösningsmedel
- Bullerutredningen bör kompletteras med exempel på planlösningar som visar att bullerförordningen klaras samt antalet bostäder som behöver tekniska bullerlösningar
- Planbestämmelse om bullerskärmar på uteplats och förskola bör införas i plankartan

2) Justera beslutet omedelbart

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskydds nämnden (MHN) har från stadsbyggnadsnämnden fått rubricerat förslag till detaljplan för synpunkter.

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för cirka 900 bostäder, lokaler för centrumändamål, gator, parker, ett parkeringshus och en förskola. Planen ska säkerställa att värdefulla natur- och parkområden värnas och att nya mötesplatser tillskapas.

I remissvaret för program Bagarmossen Skarpnäck år 2016 hade MHN synpunkter på hur föreslagen exploatering i aktuellt område borde minska på grund av påverkan på naturmark. Förvaltningen ser inte att synpunkten har beaktats i planarbetet då bebyggelsestrukturens fotavtryck är i stort sett jämförbart med det som föreslogs i programmet.

Detaljplanen innebär enligt förvaltningen ett stort intrång i naturmark med höga naturvärden. Miljöförvaltningen anser att planen i högre grad behöver anpassas till områdets höga naturvärden för att stämma överens med såväl planens intentioner att värna naturmark som stadens ambitioner att stärka biologisk mångfald. Till exempel behöver fler skyddsvärda träd sparas, intrånget i värdefull naturmark minska, samt skyddsåtgärder för naturvårdsarter utredas vidare.

Området är bullerutsatt från Tyresövägen, men vald bebyggelsestruktur skapar enligt förvaltningen förutsättningar för en god ljudmiljö. I det kommande planarbetet behöver det visas med planlösningar hur bullerförordningen uppnås. Plankartan behöver även kompletteras med skyddsbestämmelser om buller. Förvaltningen välkomnar att vidare studier för att undersöka möjligheten till att ha en förlängd bullerskärm längs Tyresövägen ska genomföras.

Förvaltningen anser att arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) har haft en positiv inverkan på planprocessen vad gäller åtgärder för att minska negativ påverkan, och att de ytterligare åtgärder som föreslås i MKB och NVI bör implementeras. Även om dessa åtgärder genomförs anser förvaltningen dock att den negativa påverkan på naturvärden fortfarande blir stor eller mycket stor och att mer omfattande åtgärder avseende anpassningar är motiverade.

Förvaltningen bedömer att ytterligare provtagning avseende förorenad mark, inklusive provtagning av grundvatten för klorerade lösningsmedel, behöver göras inför granskningen av planen.

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) har från stadsbyggnadsnämnden fått rubricerat förslag till detaljplan för synpunkter.

Illustration som visar planförslaget. Ett öst-västligt grönt stråk binder ihop naturmarksområden i öst och väst. Två nya gator föreslås som ansluter till Flygfältsgatan. Ett P-hus syns i sydvästra delen av planområdet. Skateparken i norr bevaras och utvecklas.

Detaljplanen möjliggör cirka 900 bostäder, lokaler för centrumändamål, gator, parker, ett parkeringshus och en förskola. Planen ska säkerställa att värdefulla natur- och parkområden värnas och nya mötesplatser tillskapas. Hänsyn ska tas till befintliga naturvärden såsom lokala eksambandet i öst-västlig riktning, lågpunkter för våtmark samt skyddsvärda träd. Gatorna har anpassats efter naturvärden och topografin för att kunna minska schaktning och påverkan på naturvärden. Skateparken bevaras och utvecklas med aktiviteter.

Planförslaget utgår från den bebyggelsestruktur som prövats i programmet för Bagarmossen Skarpnäck. Sedan antagande av programmet år 2016 har planförslaget justerats i vissa aspekter. Exempelvis har antalet bostäder ökat från 550 till 900, en gångbro över Tyresövägen mot Flatens naturreservat har utgått och bebyggelsestrukturen har i viss mån anpassats till naturen.

Stadsbyggnadskontoret har med stöd av miljöförvaltningen gjort bedömningen att detaljplanens genomförande kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL och MB. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har därför gjorts som avgränsats till aspekterna natur- och kulturvärden.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Naturvärden

Förvaltningens huvudsakliga synpunkt på planförslaget är att påverkan på områdets höga naturvärden behöver minska. Planens mest negativa påverkan utgörs enligt förvaltningen av att:

- Ett stort antal *Särskilt skyddsvärda träd* och *Skyddsvärda träd* tas ned.
- Stora ytor av mark som i NVI klassificerats med *Höga naturvärden* och *Påtagliga naturvärden* tas i anspråk.
- Ängsmark- och tallmiljöer som är ovanliga i kommunen och regionen och som är prioriterade i *Handlingsplan för biologisk mångfald* försvinner eller påverkas negativt av planförslaget.
- Ett flertal naturvårdsarter som är ovanliga i kommunen försvinner eller riskerar att försvinna från planområdet.
- Planen medför negativ påverkan på ekologiska spridningssamband för eklevande arter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden och miljöförvaltningen har vid flera tillfällen i program- och planarbetet lyft vikten av att området planeras utifrån platsens naturvärden. När programmet för Bagarmossen Skarpnäck var på samråd år 2016 lämnade MHN i sitt yttrande synpunkten att de verksamheter som då föreslogs på naturmark längs Tyresövägen skulle ersättas av bostäder, och att motsvarande mängd bostäder längre in i Skärgårdsskogen istället skulle utgå, detta för att öka hänsynen till befintliga naturvärden. Vidare föreslogs att gatukopplingarna mot Flygfältsgatan skulle utgå och bostäderna mot Tyresövägen istället byggas ihop. Verksamheter har i planförslaget ersatts med bostäder, men motsvarande mängd bostäder i de inre delarna av planområdet har inte utgått. Antalet bostäder ökade från 350 - 400 i programförslaget till 550 när programmet fastställdes, och i nuvarande planförslag är bostadsantalet 900. Slutligen är gatukopplingarna mot Flygfältsgatan kvar i planförslaget.

I samband med planstart bedömde miljöförvaltningen att planförslaget innebar betydande miljöpåverkan utifrån påverkan på naturvärden, en bedömning som länsstyrelsen senare delade i avgränsningssamrådet för MKB:n. Stadsbyggnadsnämnden beslutade med planens start-pm att ”*Befintliga höga naturvärden ska beaktas och värnas i så stor utsträckning som möjligt vid placering av ny bebyggelse*”.

Områdets naturvärden har således lyfts vid flera tillfällen, till exempel i detaljplanens start-PM. Enligt miljöförvaltningen har dock inga större avgörande justeringar eller anpassningar gjorts ur detta perspektiv. Miljöförvaltningen är medveten om att

avvägningar mellan olika intressen måste göras och att påverkan på natur är oundviklig när obebyggda områden bebyggs. Staden har åtagit sig att bygga ett stort antal bostäder i Skarpnäcksområdet, vilket beskrivs i såväl översiktsplan som i programmet för Bagarmossen Skarpnäck. Genom Stockholmförhandlingen har staden förbundit sig att bygga ett stort antal bostäder i söderort. Förvaltningen anser dock att det inom denna plan inte har gjorts tillräckligt för att minska planens påverkan på naturvärden. Både tillhörande start-pm och planens syfte och huvudsakliga drag beskriver att planen ska anpassas till naturen.

En aspekt som förvaltningen vill lyfta fram som positiv är att man i planarbetet har gjort ett omfattande och föredömligt utredningsarbete av platsens naturvärden samt tagit fram flera bra förslag på anpassningar inom kvartersmarken och utformning samt skötsel av allmän platsmark. Förvaltningen bedömer dock att dessa åtgärder och anpassningar inte kan väga upp mot den negativa påverkan som föreslagen exploatering innebär. Ett minskat intrång i värdefull naturmark behövs för att vara i linje med detaljplanens ambitioner och översiktsplanens mål om att den biologiska mångfalden i staden ska värnas och stärkas.

Påverkan på värdefulla träd

Planförslaget innebär att 6 av 26 Särskilt skyddsvärda träd och 44 av 80 Skyddsvärda träd kommer att avverkas. Framför allt är det gamla tallar som påverkas. NVI:n beskriver att det inte har bedrivits skogsbruk med kalavverkning i planområdet, vilket skapat en miljö med ovanligt många flerhundraåriga tallar. I Stockholm är det inte särskilt ovanligt med förekomst av gamla tallar, tack vare avsaknad av kalhyggesbruk, men ur ett nationellt perspektiv desto ovanligare. Enligt förvaltningen har därför Stockholm ett ansvar att värna gamla uppvuxna tallmiljöer. Gamla tallmiljöer utgör även en prioriterad naturkvalitet i stadens handlingsplan för biologisk mångfald. På vissa tallar har man påträffat de rödlistade arterna reliktböck och tallticka, vilka är beroende av gamla solbelysta tallar. De är även prioriterade arter i stadens handlingsplan för biologisk mångfald. Tallar lämpliga för dessa arter bör enligt förvaltningen sparas och skyddas i plankartan. Enligt NVI är området viktiga värden knutna till de gamla träden och före detta betesmarkerna. Även om förvaltningen förstår att det inte kommer gå att spara alla skyddsvärda träd bör inriktningen i det kommande planarbetet vara att spara ett betydligt högre antal skyddsvärda träd än i aktuell planförslag. I den mån skyddsvärda träd tas ned bör det motiveras tydligare varför de inte kan sparas. Det bör även utredas om några träd som tas ned istället kan flyttas till annan plats i planområdet samt om träd som sparas riskerar att påverkas negativt av skuggning från nya byggnader.

Det är positivt att inga äldre ekar kommer att tas ned i planförslaget. Trots detta är NVIs bedömning att planen medför märkbara till stora negativa konsekvenser för spridningssamband. För att värna sambandet anser förvaltningen att särskilt ek bör planteras, inte minst i det gröna stråket vars syfte är att värna eksambandet. I det gröna stråket ska det även finnas lekpark, del av förskolegård, gångstigar samt våtmark. En ekologisk bedömning bör göras om stråket är tillräckligt stort, kan rymma alla funktioner och hur det bör skötas för att kunna vara ett fungerande spridningsstråk.

En skyddsåtgärd som enligt artskyddsutredningarna för fladdermöss och fåglar måste utföras för att inte utlösa förbud i artskyddsförordningen är att spara äldre träd och träd med håligheter. Utifrån det höga antal skyddsvärda träd som ska tas ned anser förvaltningen att det behöver utredas om tillräckligt många träd med värde för fåglar och fladdermöss kommer att kunna sparas.

Påverkan på ängsmarker

Skärgårdsskogen bär tydliga spår från gammal hävd med betesdjur. Ängsmarker utgör en prioriterad naturkvalité i stadens handlingsplan för biologisk mångfald. Biotopen hällmarkstorräng som under flera hundra år har utvecklats här är ovanlig såväl kommunalt som nationellt, och flera av arterna som påträffats här finns nästan ingen annanstans i Stockholms stad. Hit hör t.ex. kantdyna, sandmaskros och backsmultron. NVI:n bedömer att flera av dessa arter riskerar att försvinna i och med planens genomförande. Ängmarkerna kommer inte påverkas i lika hög utsträckning som tallmiljöerna, och det är positivt att en del av de öppna ytorna som idag håller på att växa igen sparas och får en skötsel lämplig för ängsmark. Risker är dock att de kvarvarande ytorna blir för små och med tillskottet av bostäder riskerar det ökade slitaget att påverka dagens kvaliteter. Förvaltningen anser att de förslag på åtgärder för naturvårdsarter som beskrivs i NVI:n bör genomföras, t.ex. omplantering av naturvårdsarter. Det bör även utredas hur bostäder och gatans ianspråktagande av ängsmarker kan minska. Till exempel bör det utredas om kvarter F, som tar två tredjedelar av ängsmarken med *Högt* naturvärde i anspråk, eller någon av de två gatukopplingarna till Flygfältsvägen, kan justeras eller utgå ur planförslaget.

Påverkan på Höga och Påtagliga naturvärden

Planområdet ligger inom stadens grönblå infrastruktur (ESBO) och med funktionen Livsmiljö. Enligt MKB innebär planförslaget stora negativa konsekvenser för värdefulla naturområden eftersom en stor yta och andel av mark som enligt NVI har Höga och Påtagliga naturvärden bebyggs. Av den mark som har Höga naturvärden (6 hektar) förväntas totalt 2,4 hektar tas i anspråk av bebyggelse, vägar eller kvartersmark, medan motsvarande för Påtagliga naturvärden är 1,1 av 1,4 hektar som tas i anspråk. Enligt förvaltningen är detta ett

för detaljplaner i Stockholm stort intrång i ett naturområde med höga värden. Miljöbalkens 3 kap. 3 § anger att ”*mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön*”. Relaterat till detta beskrivs i NVI:n för planen om påverkan på ESBO och ytor med Högt naturvärde: ”*Även om det finns osäkerheter i hur 3 kap. 3 § miljöbalken ska tolkas i specifika fall kan det vara möjligt att bebyggelse av stora områden av naturvärdesklass står inte är förenligt med intentionerna i denna paragraf. Hur stor projektrisk som detta utgör är svårt att säkert bedöma.*”. För naturområden som sparas gör NVI bedömningen att naturvärdet i dessa områden kommer sjunka en klass på grund av ökad fragmentering som bebyggelse och vägar innebär.

Utöver påverkan på tallmiljöer, eksamband och ängsmark som beskrivits i punkterna ovan påverkas även fyra av planområdets sju våtmarker på ett negativt sätt genom utdikning eller bebyggelse. Inga groddjur har påträffats, men våtmarkerna är ett viktigt habitat för andra arter och de har en funktion för skyfall, temperaturutjämning och som lokala kolsänkor. Viss kompensation sker genom utökning av en av de sparade våtmarkerna samt nyanläggning av en våtmark. I utformningen av de kommande våtmarkerna bör ekologisk kompetens vara involverad för att i möjligaste mån kunna kompensera för förlusten av våtmarker.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöförvaltningen anser att MKBs avgränsning till naturmiljö och biologisk mångfald (samt kulturmiljö) är väl avvägd. MKB beskriver på ett bra sätt hur det har skett en samverkan mellan MKB och planprocessen och vilka justeringar och anpassningar som planen och MKB arbetat fram. Ett noll-alternativ och ett alternativt planförslag jämförs med samrådsförslaget. I noll-alternativet anges att naturmarken i planområdet skulle fortsätta växa igen och naturvärden på så sätt försämrats med tiden i viss mån, medan planförslagen skulle innebära en skötsel av kvarvarande natur, t.ex. för ekmiljöer och kvarvarande ängsmark. Förvaltningen menar att detaljplanering av området inte är en förutsättning för att området, som har kända höga naturvärden, ska få en skötsel som gynnar biologisk mångfald.

Miljökonsekvensbeskrivningens alternativa förslag, som ska visa ett alternativt planförslag som bedöms rimligt för området, utgörs av strukturen som presenterades i programmet för Bagarmossen Skarpnäck. Förvaltningen ifrågasätter detta som ett rimligt alternativ då man har valt att frångå strukturen i programmet i och med aktuellt planförslag. Därtill anser förvaltningen att påverkan på natur i det alternativa förslaget och samrådsförslaget är för snarlikt och att det vore bättre om MKB:n redovisade ett alternativ som

skiljde sig mer utifrån påverkan på de aspekter som utgör betydande miljöpåverkan.

MKB:n innehåller förslag på hur planens miljöpåverkan ska följas upp under byggskedet och driftsfasen. Förvaltningen anser att många av dessa förslag är bra. Viktigt är att säkerställa att förslagen till uppföljning är genomförbara i stadens och byggherrens befintliga processer eller om nya processer behöver tas fram för detta.

Markföroreningar

Miljöförvaltningen har i egenskap av tillsynsmyndighet fått in en underrättelse om påträffade markföroreningar i Skärgårdsskogen. Förvaltningen skriver i svaret på underrättelsen att ytterligare provtagning behövs för att säkerställa lämpligheten för önskad markanvändning. Bland annat har halter över riktvärden för PAH och bly påträffats i den översiktliga provtagningen. Fler grundvattenprover behövs med anledning av att före detta Skarpnäcks flygfält legat nära planområdet och att det funnits en kemtvätt 200 meter från planområdet som kan ha använt klorerade lösningsmedel i sin verksamhet.

Vidare skriver miljöförvaltningen i sitt svar till underrättelsen att det inte är lämpligt att använda de storstadsspecifika riktvärdena eftersom detta inte är ett mindre exploateringsprojekt i ett område av storstadskaraktär. Miljöförvaltningen ser att detta innebär en risk för att riskbedömningen inte blir korrekt och att föroreningssituationen inte blir tillräckligt utredd, vilket kan leda till att riskerna för människors hälsa och miljön underskattas. För att säkerställa lämplig markanvändning så krävs fortsatta diskussioner med tillsynsmyndigheten.

Inför schakt och sanering i saneringsanmälan behöver det utredas hur en avvägning mellan saneringsbehov och bevarande av värdefull naturmark kan göras. Om sanering runt skyddsvärda träd behövs bör skonsamma saneringsmetoder väljas, t.ex. jordsugning runt trädens rötter. Om sanering i värdefull naturmark behövs kan kompensationsåtgärder bli aktuella. En dialog med miljöförvaltningen rekommenderas.

Sulfidberg

En undersökning av förekomst av sulfidberg har utförts. Undersökningen visade att det i en punkt fanns berg som är syraproducerande, enligt riktlinjer från Stockholms stads exploateringskontor. Enligt planbeskrivningen ska schakt minimeras i det området och om schakt behövs ska ytterligare provtagning göras. Förvaltningen anser att hantering av syraproducerande berg behöver föregås av en riskbedömning och

förslag på försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att inte medföra olägenheter eller skador för miljön. Riskbedömningen och förslagen på försiktighetsmått och skyddsåtgärder ska ta hänsyn till platsspecifika förutsättningar.

Förvaltningen är positiv till att planen reglerar att sprängning och schakt inte är tillåten i relativt stora delar av planområdet och att byggnader och vägar anpassats till topografin. Det är positivt eftersom både naturvärden sparas och överskottsmassor med potentiellt sulfidförande krossmaterial minimeras.

Buller

Förvaltningen är överlag positiv till bebyggelsestrukturen som skärmar av buller från Tyresövägen och som gör att ljudnivån i resten av Skärgårdsskogen förbättras. Fasader mot Tyresövägen kommer att exponeras för höga ljudnivåer. Framför allt är kvarter G och H bullerutsatt, med ljudnivåer över 65 dBA längs större delar av fasad mot Tyresövägen, delvis uppåt 70-75 dBA. Exempel på planlösningar som visar hur trafikbullerförordningen kan uppnås i bullerutsatta lägen behöver tas fram i det fortsatta planarbetet. De höga nivåerna ställer också krav på bra fasadisolering för att innehålla Folkhälsomyndighetens riktvärden för ljudnivåer inomhus.

I de lägen där ljudnivån är 60-65 dBA och små enkelsidiga lägenheter planeras bör ljudklass B krävas som kompensation för det bullerutsatta läget (dvs. krav om lägre ljudnivåer inomhus än vad BBR föreskriver).

För vissa lägenheter görs avsteg från riktvärdena i trafikbullerförordningen genom att tekniska lösningar, såsom täta balkongräcken och absorbenter i tak, krävs för att nå ned till acceptabla ljudnivåer utomhus. Förvaltningen anser att det behöver tydliggöras hur många lägenheter som behöver tekniska lösningar. Planbestämmelse bör införas för de lägen där tekniska lösningar är en förutsättning för att nå ned till ljudnivåer enligt riktvärden i trafikbullerförordningen.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om förlängd bullerskärm och tycker det är bra att det ska studeras vidare i planarbetet. Förlängd skärm skulle innebära färre avsteg från trafikbullerförordningen och bättre ljudnivå på uteplatserna. Dialog med Trafikverket som idag ansvarar för befintlig skärm längs Tyresövägen behövs.

Planbestämmelse för bullerskärm på förskolegården bör läggas in i plankartan. Planbestämmelse om skärmar behövs även för de uteplatser som kräver det för att klara gällande riktvärden.

Släppet mot Tyresövägen vid Ekbacken gör att ljudnivåerna i de delarna av planområdet blir högre, men får enligt förvaltningen ses som acceptabelt då höga naturvärden istället skyddas. Genom de nya gatukopplingarna mot Flygfältsgatan släpps mycket buller in i bostadsområdet och naturmarken. Därtill innebär gatorna en mycket stor påverkan på områdets naturvärden samt en ökad föroreningsbelastning med dagvattnet. Förvaltningen föreslår att det utreds om planens syfte kan uppnås även om en av gatukopplingarna utgår ur planförslaget och istället ersätts av en GC-bana och en mer tät bebyggelse mot Tyresövägen. Detta i syfte att skapa en bättre ljudmiljö för de boende, mindre påverkan på natur och vattenförekomsterna Flaten och Ältasjön samt mindre trafik på lokalgatorna.

En mindre del av planområdet där bostäder planeras utgörs av lermark. Det bör i det fortsatta planarbetet utredas om risken för vibrationer från vägtrafik föranleder skyddsåtgärder eller planbestämmelse om högsta tillåtna vibrationsnivåer i bostäder.

Parkeringshuset och mobilitet

Ett parkeringshus i sex våningar för boende föreslås i planområdets sydvästra del, med 341 parkeringsplatser. Markanvisning planeras under 2023. Förvaltningen anser att lokaliseringen av p-huset är olämplig då den innebär ett intrång i naturmark med höga värden med följd att ett flertal skyddsvärda träd måste tas ned. Alternativa lokaliseringar bör utredas. Platser att undersöka skulle kunna vara ytan vid Zeppelinargatan som tidigare ingick i planområdet.

Förvaltningen saknar en motivering till att Storstadens kvarter ska ha ett eget garage under mark när det ligger relativt nära parkeringshuset. Förslagsvis inryms deras parkeringsplatser i stora p-huset eller på andra platser i Skarpnäck, vilket skulle gynna naturmark och reducera planens klimatpåverkan. Om kvarteret ska ha eget garage bör det inrymmas mobilitetstjänster såsom bilpool i garaget.

Mobilitetsåtgärder kommer att utredas i det kommande planarbetet. Parkeringshuset ger möjligheter att inrymma bilpool och flera andra mobilitetstjänster, såsom leveranser, lådcyklar, verkstad m.m. Ambitiösa mobilitetsåtgärder och låga p-tal i projektet skulle enligt förvaltningen även främja stadens budgetmål om att minska biltrafiken med 30% till år 2030.

Parkeringshuset bör utformas med mobilitetstjänster och på ett sätt som gynnar flera hållbarhetsaspekter. Goda exempel finns i rapporten "Kunskapsöversyn mobilitetshus" (Trivector, 2022), där bland annat Sege Park i Malmö är ett exempel på P-hus med flera hållbarhetsvinster, [Byggprojekt i Sege Park - PMalmö \(pmalmo.se\)](https://www.pmalmo.se).

Dagvatten

Förvaltningen anser att dagvattenhanteringen för parkeringshuset bör ses över utifrån dagvattenutredningens förslag om ytterligare fördröjning av dagvatten från parkeringshuset. Detta eftersom parkeringshuset medför en tydligt ökad föroreningsbelastning på recipienten trots att åtgärdsnivån tillämpas. Därutöver anser förvaltningen att ett alternativ för att minska uppkomst av föroreningar i dagvattnet kan vara att parkeringshuset byggs med tak på översta planet, gärna med vegetationstak för fördröjning av dagvatten och för biologisk mångfald, samt solceller för att ladda elbilar i bilpoolen.

Förvaltningen instämmer med den övergripande dagvattenutredningens rekommendationer om kompletterande utredning gällande eventuell ytterligare fördröjning p.g.a. begränsningar i ledningsnät, detaljerad höjdsättning av kvartermark för sekundära flödesvägar, samt om åtgärder behöver vidtas vid anläggning av trädplanteringar p.g.a. sulfidbergsförekomst.

Diken som ska säkra att vatten rinner ut från fastigheten eller bort från planerade byggnader behöver säkerställas genom planbestämmelser i plankartan.

Rekreation

Även om det i planområdets närhet finns stora grönområden med höga rekreativa värden kommer byggnation av Skärgårdsskogen innebära att delar av den mest bostadsnära naturen för flera Skarpnäcksbor och förskoleklasser kommer att försvinna. Kvarvarande natur- och parkmark kommer även att användas av fler personer med ökat slitage som följd. Förvaltningen saknar motiv till varför gångbron som i programmet för Bagarmossen Skarpnäck föreslogs gå från Skärgårdsskogen in till Flatens naturreservat har utgått ur planförslaget. En ytterligare koppling till reservatet hade varit en positiv kompensation för förlorad bostadsnära natur, samt ett sätt att minska Tyresövägens barriäreffekt och bättre nyttja planområdets potential som ett attraktivt naturnära läge.

Klimatpåverkan

Planhandlingarna bör beskriva vilka åtgärder som planeras för att planen ska bidra till stadens miljömål och översiktsplanens stadsbyggnadsmål om en klimatsmart och tålig stad.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor

Detaljplaneförslag för Skärgårdsskogen finns att hämta via följande länk: [Bygg- och plantjänsten \(stockholm.se\)](https://bygg-ochplantjansten.stockholm.se)